

Tóth Bettina

Az alkalmazkodásé a jövő? – Éghajlati felmérés az európai polgárok körében

Az Európai Beruházási Bank megbízásából évente felméri az európai lakosság klímaváltozáshoz való viszonyát. Az idei közvélemény-kutatásban a válaszadók az országuk előtt álló kihívások között az éghajlatváltozást a megélhetési költségek után a második helyre sorolták, és szinte kivétel nélkül egyetértettek abban, hogy életvitelüket a változó éghajlathoz kell igazítaniuk a jövőben. Ugyanakkor míg a társadalom már elindult a klímaalkalmazkodás priorizálása útján a kibocsátáscsökkentés ösztönzése helyett, a döntéshozók továbbra is utóbbi területre összpontosítanak.

Az Európai Beruházási Bank 2018 óta minden évben elkészíti az éghajlati felmérést, amely az Európai Unió, valamint marginálisan az Amerikai Egyesült Államok lakosai klímaváltozásról alkotott képét, ahhoz való viszonyulását veszi górcső alá. Az idei kutatás 2024 augusztusában készült 24 148 személy bevonásával, ebben a magyar állampolgárok közel ezres nagyságrendben vettek részt.¹

Az éghajlatváltozás mint kihívás az évek alatt fokozatosan előrelépett az európai válaszadók által felállított listán: 2024-ben a megélhetési költségek emelkedése után az éghajlatváltozást a második legnagyobb kihívásként nevezték meg, míg 2020-ban még csak a negyedik helyen szerepelt.² Felértékelődött továbbá a klímaalkalmazkodás szerepe is: a válaszadók 94%-a ismerte el, hogy alkalmazkodni kell az éghajlatváltozáshoz, 50%-uk szerint pedig prioritásként kell kezelni az elkövetkező években. A magyar válaszadók esetében szinte ugyanilyen arányú válaszok érkeztek.³ A dél-európai országokban élők viszont – ahogy az már a korábbi években is megmutatkozott – általában jobban aggódnak a klímaváltozás miatt, esetükben 65% kezeli elsődleges fontosságú területként az adaptációt.⁴

¹ 94% of Europeans Support Measures to Adapt to Climate Change, According to EIB Survey 2024–2025.

² European Investment Bank 2021.

³ A magyarok közel kétharmada elismeri, hogy az éghajlatváltozás miatt változtatnia kell majd az életmódján – derül ki az EBB felméréséből 2024.

⁴ EIB climate survey 1/6 [é. n.].

Ez az eredmény nem meglepő, hiszen ha csak az idei évet vizsgáljuk, számos olyan extrém időjárási esemény zajlott, amellyel szemben csak a felkészülés segíthet: a villámárvizek esetében megmutatkozik a sok burkolt felület hátránya a zöldterületekkel szemben, vagy példaként említhető a mezőgazdaságban a vízigényes növénykultúrák termesztése olyan területeken, ahol a vízkészletek nem teszik lehetővé az öntözésmentes gazdálkodást.

Habár a gazdasági szereplőknél még nem látható jelentős paradigmaváltás, a társadalom az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra gazdasági lehetőségként és hosszú távú befektetésként tekint: az európaiak 86%-a szerint az e területbe való befektetés munkahelyeket teremthet és fellendítheti a helyi gazdaságot, továbbá úgy vélik, hogy még most kell beruházni annak érdekében, hogy elkerüljük a későbbi magasabb költségeket. Ehhez kapcsolódóan meglepően pozitív eredmény, hogy a válaszadók 72%-a szerint saját életstílusukat is az alkalmazkodás jegyében kell átalakítaniuk, vagyis az eddig jellemző egyéni elszigetelődés változni látszik. A magyar résztvevők esetében ez a hozzáállás kevésbé jellemző, de a megkérdezettek közel kétharmada egyetértett ezzel. A tekintetben viszont, hogy a költségek kire háruljanak, továbbra is a vállalatok szerepelnek az első helyen, de szorosan mögötte megjelenik már az egyén is mint teherviselő. Kevésbé pozitív eredményként lehet kezelni, hogy az európaiak több mint egyharmada szerint a jövőben akár a lakhelyük módosítására is szükség lehet a klímaváltozás következményei miatt.

Az éghajlati felmérés ugyanakkor nemcsak a problémákra hívja fel a figyelmet, hanem a lakosság által preferált megoldásokra is. E tekintetben három prioritásban egyeztek meg az európai válaszadók: a városi hőszigetethatást minimalizálni kell (például a mikroklíma javításával, a zöldfelületek növelésével), fejleszteni kell az infrastruktúrát (például vízelvezetés, viharelhárítás, rugalmasabb villamosenergia-hálózatok telepítése), valamint tájékoztatni kell a lakosságot, hogy saját környezetében hogyan tud felkészülni a szélsőséges időjárási jelenségekre. A magyar viszonyokat ugyanakkor jól tükrözi, hogy a második helyen – letaszítva az infrastruktúra-fejlesztést a harmadik helyre – a lakóházak és a középületek szigetelésének javítása szerepel; ez azonban inkább mitigációs kérdéskör, mintsem adaptációs.

Az eredményekből az látszik, hogy a társadalom saját környezetében is egyre inkább érzi a klímaváltozás közvetlen (aszály, árvizek, villámárvizek stb.) és közvetett (az élelmiszerárak növekedése, az infrastruktúra meghibásodása miatt például energiaellátási zavarok észlelése) hatásait. Úgy tűnik, hogy már nincs szükség a szakértők folyamatos figyelmeztetéseire, habár a Copernicus Éghajlatváltozási Szolgálat novemberi közleménye szerint „gyakorlatilag

biztos”, hogy 2024 lesz az első olyan év, amikor több mint 1,5 °C-kal melegebb lesz, mint az iparosodás előtti korszakban.⁵

A társadalom visszajelzései tükrözik például az Európai Környezetvédelmi Ügynökség (EEA) egy márciusi jelentésében is megfogalmazott gondolatokat, miszerint Európa nincs felkészülve a szélsőséges időjárási eseményekre és azok növekvő előfordulására.⁶ Az EEA ebben a jelentésében következtetésként már levonta, hogy az eddigi mitigációs, vagyis kibocsátáscsökkentési erőfeszítések mellett a klímaalkalmazkodásra kell hangsúlyt helyezni, amelynek alapját a minden szektort átfogó adaptációs stratégiák jelentik. Ugyan valamennyi európai ország rendelkezik vonatkozó stratégiákkal és akciótervekkel, a piacot továbbra is uralják a mitigációs kérdések (például energetikai átállás), és számos esetben az úgynevezett *greenwashing* tevékenységek is, amelyek habár kívülről „zöldnek” tűnnek, valójában nem azok.⁷ Talán ha a lakossági paradigmaváltás megváltozott fogyasztói szokásokká alakul át a jövőben, a gazdasági szereplők is lépni fognak a trendváltás irányába.

2024. november 15.

Felhasznált irodalom

94% of Europeans Support Measures to Adapt to Climate Change, According to EIB Survey (2024–2025). *European Investment Bank*. Online: www.eib.org/en/surveys/climate-survey/7th-climate-survey/eu-27

A magyarok közel kétharmada elismeri, hogy az éghajlatváltozás miatt változtatnia kell majd az életmódján – derül ki az EBB felméréséből (2024). *European Investment Bank*, 2024. november 11. Online: www.eib.org/en/press/all/2024-437-nearly-two-thirds-of-hungarians-respondents-recognise-that-they-will-have-to-adapt-their-lifestyle-due-to-climate-change-eib-survey-finds?lang=hu

Copernicus: 2024 Virtually Certain to Be the Warmest Year and First Year Above 1,5°C (2024). *Copernicus*, 2024. november 7. Online: <https://climate.copernicus.eu/copernicus-2024-virtually-certain-be-warmest-year-and-first-year-above-15degc>

Country Profiles (2018). *Climate-ADAPT*, 2018. november 30. Online: <https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/countries-regions/countries>

EIB Climate Survey 1/6 [é. n.]. *European Investment Bank*. Online: www.eib.org/en/surveys/climate-survey/1st-climate-survey/citizens-climate-change-survey

⁵ Copernicus: 2024 Virtually Certain to Be the Warmest Year and First Year Above 1,5°C 2024.

⁶ Europe is Not Prepared for Rapidly Growing Climate Risks 2024.

⁷ Country Profiles 2018.

Az alkalmazkodásé a jövő? – Éghajlati felmérés az európai polgárok körében

European Investment Bank (2021): *The EIB Climate Survey. The Climate Crisis in a COVID-19 World: Calls for a Green Recovery*. Online: www.eib.org/attachments/thematic/the_eib_climate_survey_2020_2021_en.pdf

Europe is Not Prepared for Rapidly Growing Climate Risks (2024). *European Environment Agency*, 2024. március 11. Online: www.eea.europa.eu/en/newsroom/news/europe-is-not-prepared-for